

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	10
1.1. Обґрунтування поняття «лексичної компетентності молодшого школяра» у сучасній початковій освіті	10
1.2. Психологічні засади і методична стратегія формування лексичної компетентності молодшого школяра	17
1.3. Моделі породження мовленнєвого висловлювання (тексту) та їхній лексичний аспект	21
1.4. Психологічні основи формування лексичної компетентності в писемному мовленні молодших школярів	30
1.5. Процес формування лексичної компетентності у структурі теорії мовленнєвої діяльності.	32
РОЗДІЛ 2. НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДИКИ ЛЕКСИЧНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	38
2.1 Формування лексичної компетентності молодших школярів у руслі концепції розвивального навчання	38
2.2 Методичні системи навчання української мови молодших школярів в аспекті лексичного розвитку учнів	43
2.3 Закономірності засвоєння рідної мови і принципи методики лексичного розвитку учнів	48
2.3.1 Комунікативний принцип вивчення слова і тексту в процесі вивчення української мови в початковій школі.	55
2.3.2 Принцип градуальності як методичний принцип формування лексичної компетентності	58
2.3.3. Принцип наступності і перспективності в чинних програмах з української мови в початковій і основній школі	63
2.4. Лексичні знання і вміння учнів початкової школи	64
2.5. Сучасний стан методики розвитку мовлення молодших школярів.	73
2.5.1. Організація і проведення констатувального етапу експерименту	75
2.5.2. Результати анкетування вчителів щодо питань сформованості лексичної компетентності учнів.	85

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	10
1.1. Обґрунтування поняття «лексичної компетентності молодшого школяра» у сучасній початковій освіті	10
1.2. Психологічні засади і методична стратегія формування лексичної компетентності молодшого школяра	17
1.3. Моделі породження мовленнєвого висловлювання (тексту) та їхній лексичний аспект	21
1.4. Психологічні основи формування лексичної компетентності в писемному мовленні молодших школярів	30
1.5. Процес формування лексичної компетентності у структурі теорії мовленнєвої діяльності.	32
РОЗДІЛ 2. НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДИКИ ЛЕКСИЧНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	38
2.1 Формування лексичної компетентності молодших школярів у руслі концепції розвивального навчання	38
2.2 Методичні системи навчання української мови молодших школярів в аспекті лексичного розвитку учнів	43
2.3 Закономірності засвоєння рідної мови і принципи методики лексичного розвитку учнів	48
2.3.1 Комунікативний принцип вивчення слова і тексту в процесі вивчення української мови в початковій школі.	55
2.3.2 Принцип градуальності як методичний принцип формування лексичної компетентності	58
2.3.3. Принцип наступності і перспективності в чинних програмах з української мови в початковій і основній школі	63
2.4. Лексичні знання і вміння учнів початкової школи	64
2.5. Сучасний стан методики розвитку мовлення молодших школярів.	73
2.5.1. Організація і проведення констатувального етапу експерименту	75
2.5.2. Результати анкетування вчителів щодо питань сформованості лексичної компетентності учнів.	85

РОЗДІЛ 3. ЗМІСТ, ПРИНЦИПИ І МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ . . . 91

- 3.1. Мета і зміст експериментального навчання 95
- 3.2 Сучасні принципи і методи формування лексичної компетентності 97
- 3.3. Типологія вправ із формування лексичної будови мовлення учнів 104
- 3.4. Система вправ над словом і текстом за принципом градуальності (методичні рівні). 107
  - 3.4.1. Система вправ першого методичного рівня (на прикладі роботи над словом у 2 класі) 109
  - 3.4.2 Система вправ першого методичного рівня (словникова робота у процесі вивчення словотвору) 140
  - 3.4.3. Система вправ другого методичного рівня (на прикладі лексико-семантичної роботи над іменниками моральної тематики) 147
  - 3.4.4. Система вправ третього методичного рівня над словом і текстом 158
  - 3.4.5. Система творчих вправ четвертого методичного рівня. . . 162

РОЗДІЛ 4. МЕТОДИЧНІ ФОРМИ І ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ. 170

- 4.1. Типологія уроків, спрямованих на формування лексичної компетентності молодших школярів. 170
- 4.2. Навчальні засоби, спрямовані на формування лексичної компетентності молодших школярів. 176
- 4.3. Текстотека з методичними формулярами як посібник для вчителя, спрямований на формування лексичної компетентності молодших школярів 185
- 4.4. Робота із запобігання мовленнєвим помилкам як засіб формування лексичної компетентності молодших школярів 192
  - 4.4.1. Класифікація мовленнєвих помилок і недоліків у методиці навчання української мови 194
  - 4.4.2. Проблема термінологічної номінації окремих видів лексичних помилок 202

РОЗДІЛ 3. ЗМІСТ, ПРИНЦИПИ І МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ . . . 91

- 3.1. Мета і зміст експериментального навчання 95
- 3.2 Сучасні принципи і методи формування лексичної компетентності 97
- 3.3. Типологія вправ із формування лексичної будови мовлення учнів 104
- 3.4. Система вправ над словом і текстом за принципом градуальності (методичні рівні). 107
  - 3.4.1. Система вправ першого методичного рівня (на прикладі роботи над словом у 2 класі) 109
  - 3.4.2 Система вправ першого методичного рівня (словникова робота у процесі вивчення словотвору) 140
  - 3.4.3. Система вправ другого методичного рівня (на прикладі лексико-семантичної роботи над іменниками моральної тематики) 147
  - 3.4.4. Система вправ третього методичного рівня над словом і текстом 158
  - 3.4.5. Система творчих вправ четвертого методичного рівня. . . 162

РОЗДІЛ 4. МЕТОДИЧНІ ФОРМИ І ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ. 170

- 4.1. Типологія уроків, спрямованих на формування лексичної компетентності молодших школярів. 170
- 4.2. Навчальні засоби, спрямовані на формування лексичної компетентності молодших школярів. 176
- 4.3. Текстотека з методичними формулярами як посібник для вчителя, спрямований на формування лексичної компетентності молодших школярів 185
- 4.4. Робота із запобігання мовленнєвим помилкам як засіб формування лексичної компетентності молодших школярів 192
  - 4.4.1. Класифікація мовленнєвих помилок і недоліків у методиці навчання української мови 194
  - 4.4.2. Проблема термінологічної номінації окремих видів лексичних помилок 202

РОЗДІЛ 5. РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.	210
5.1. Організація навчального експерименту.	210
5.2. Експериментально-дослідне навчання та його результати	216
5.3. Експертна оцінка методичних засобів навчання.	220
5.4. Методична система формування лексичної компетентнос- ті молодшого школяра на уроках української мови як іннова- ційна педагогічна технологія.. . . .	227
ВИСНОВКИ	230
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.	235
ДОДАТКИ	274

РОЗДІЛ 5. РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.	210
5.1. Організація навчального експерименту.	210
5.2. Експериментально-дослідне навчання та його результати	216
5.3. Експертна оцінка методичних засобів навчання.	220
5.4. Методична система формування лексичної компетентнос- ті молодшого школяра на уроках української мови як іннова- ційна педагогічна технологія.. . . .	227
ВИСНОВКИ	230
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.	235
ДОДАТКИ	274